

Norsk Fyrhistorisk Forening i Kulturminneåret 2009

Styreleder Eli Johanne Ellingsve
24.01.2010

Det nasjonale Kulturminneåret 2009 ble formelt åpnet med en konferanse i Trondheim 3. februar. Året ble avsluttet med en konferanse i Tromsø 26.–27. november. Arrangør for konferansen var Norges kulturvernforbund (NK). Forbundet har hatt den utøvende myndighet for Kulturminneåret, etter oppdrag fra Miljøverndepartementet og Kulturdepartementet.

Norsk Fyrhistorisk Forening (NFHF), ved styret, lokale fyrforeninger og andre medlemmer, har lagt ned et betydelig arbeid for vern om og ny bruk av de norske fyrene og fyrhistorien i Kulturminneåret. Et kort sammendrag av virksomheten og resultatene skal her presenteres.

NFHF og Norges Kulturvernforbund

Som ett av 19 medlem i Norges Kulturvernforbund, paraplyorganisasjonen for det frivillige kulturvernarbeidet på nasjonalt nivå, var Norsk Fyrhistorisk Forening invitert til åpningen av Kulturminneåret i Trondheim 3. februar. Åpningen markerte samtidig innenfor NFHF åpningen av landets første fyrløype, *Fyr til fyr i Fosen*. Løypa fikk en meget god visning og mottakelse under åpningsprogrammet, med omtale, bilder på storskjerm og gjengivelse av en kort historie fra fyret på Nordre Raudøya (Nord-Trøndelag).

Ved avslutningsseremonien i Tromsø 26. november ble den gode mottakelsen av fyrløypene bekreftet. Tiltaket ble nevnt av Kulturministeren som et eksempel på nytenkning og bredde i tilbudet av kulturminneløyper. Den omfattende frivillige og ulønnete innsatsen som ligger bak vern og ny bruk av fyrene ble også understreket, i foredraget av lederen for Norges Kulturvernforbund. I en audiovisuell visning (bilder, film, fortelling) fikk fyrene også en godt synlig plass.

Fyrløypa *Fyr til fyr i Fosen*

Under forarbeidene til Kulturminneåret 2009 bidro NFHF i november 2007 til en idémyldring i regi av Norges Kulturvernforbund. Foreningens prosjektidé (fyrløype) var unnfanget flere år før Kulturminneåret, men fikk mulighet til realisering gjennom Kulturminneårets tiltak "Kulturminneløypa". Takket være forarbeid til fyrløypa fikk foreningen delta på det første "pilot"-seminaret i Oslo høsten 2008, for drøfting og utprøving av den elektroniske infrastrukturen rundt Kulturminneløypa. Foreningen søkte og fikk også tildelt pilotmidler fra Norges Kulturvernforbund i desember 2008 for innlegging av informasjon og bilder i løypa *Fyr til fyr i Fosen*. Løypa omfatter 18 fyr, 1 tåkeklokke, 4 lykter og 2 varder i gamle Fosen len, og gir således et godt innblikk i fyr- og merkehistorien på trøndelagskysten. En foreløpig visningsutgave av løypa forelå i slutten av januar 2009. Dette skapte mediainteresse i Trøndelag, med påfølgende intervju (radio,

presse). Løypa fikk blant annet bred dekning i et reiselivsmagasin for trøndelagskysten, med vekt på muligheter for nye reisemål på kysten. Løypa er siden presentert gjennom flere foredrag og ved deltakelse på kulturdager i det aktuelle området.

I løpet av våren (april og mai) ble det utviklet en folder (gratis, til utdeling) og et hefte med informasjon om samtlige poster i fyrløypa. Folderen ble distribuert til båtforeninger og blant båtfolk i havner på trøndelagskysten. Hftet ble solgt til museer, turistinformasjoner og historielag, for videresalg (med provisjon) til interesserte. Det har vært stor interesse for så vel folderen som heftene, og opptrykk planlegges for 2009. For trykkingen av folderen og heftene har foreningen mottatt støtte fra Norges Kulturvernforbund (pilotmidlene), kystprosjektet *Kysten er klar* (Sør-Trøndelag), og Norges Fiskarlag.

Fyrløypa Fyr på Agder

Norsk Fyrhistorisk forening har i samarbeid med Lindesnes Fyrmuseum, prosjektet *Porto Franco* (frihavnsprosjektet i Kristiansand) og fyrforvaltere på Agder gitt ut folderen "Fyr på Agder". Norges Kulturvernforbund har støttet økonomisk med 7000 kr.

Folderens innhold:

- Kort presentasjon med bilde av alle fyr på Agder (20) med informasjon om beliggenhet, tilgjengelighet, status, bruk og kontaktpersoner
- Kart med fyrene inntegnet
- Løype "Fyr til fyr" med avkryssingsliste (sett/besøkt fyret) for "fyr-samlere"
- Alt om fyrferie og leie
- Henvisning til nettsider
- Diverse fakta og informasjon

Folderen ble trykket i 15 000 eksemplarer og var ferdig i midten av juni 2009. Den er tilgjengelig på turistkontorer, gjestehavner, turistforeninger, Lindesnes fyrmuseum og alle fyr på Agder som er åpne for allmenheten.

Folderen sendes båtforeninger, kajakklubber, skoler og andre ved forespørsel.

Folderen kan lastes ned på www.portofranco.no /fyrene på Agder/fyrbrosjyre.

Nordisk fyrmøte på Åland 4.–7. juni

Norsk Fyrhistorisk Forening var godt og synlig tilstede ved det nordiske fyrmøtet i Mariehamn på Åland 4.–7. juni, med to styrerepresentanter (derav en foredragsholder) og flere aktive fyrvenner. Også Kystverket og Kystverkmusea var representert, med foredragsholdere. Innenfor det nordiske fyrhistoriske arbeidet trekkes den norske modellen for samarbeid mellom offentlig og frivillig forvaltning av fyr frem som en meget god løsning, til eksempel for andre land. NFHF presenterte seg gjennom foredrag og salgsutstilling (T-skjorter, bøker,

hefter). Det nordiske samarbeidet og frivillige arbeidet for vern og ny bruk av fyr skal etter planen styrkes i de neste årene, gjennom nordiske møter på styreplan innenfor de nasjonale fyrhistoriske foreningene.

100-årsjubileet for Sula fyr 25.–26. juni

Sula fyr på trøndelagskysten feiret sommeren 2009 sitt 100-årsjubileum. Det skjedde på "Suladagene" 25. og 26. juni, i fiskeværret Sula i Frøya kommune. NFHF ved styreleder var invitert til feiringen, og til å snakke til forsamlingen under festmiddagen. Boligen på Sula fyrstasjon eies av Stiftelsen Sula fyr, og er således ikke lenger en del av Kyst- og Fiskeridepartementets portefølje. Ikke desto mindre ønsker stiftelsen å ta vare på fyrstasjonen, og holde den i hevd som en fullverdig representant for den samlede norske fyrhistorien. Dette kom tydelig frem under 100-årsmarkeringen, der det var lagt stor vekt på å belyse fyrhistorien, og informere om ny, bærekraftig bruk av eiendommen, i respekt for fortiden. Stiftelsen Sula fyr er medlem av NFHF, og samarbeider med NFHF om å spre informasjon om ny bruk av fyret.

Nasjonalt fyrhistorisk seminar 4.–6. september

Norsk Fyrhistorisk seminar, i samarbeid med Kystverket, inviterte den offentlige forvaltningen, fyrforvaltere og andre fyrvenner til nasjonalt fyrseminar på Kysthotellet på Brekstad (Sør-Trøndelag) 4.–6. september. Det faglige programmet på dag 1 omfattet en rekke foredrag fra representanter for Kystverket og Kystverkmusea. Dag 2 var viet foredrag fra representanter for Norsk Fyrhistorisk Forening, fylkeskommunen, lokale fyrforeninger og lokal forvaltning om ny bruk av fyrene på trøndelagskysten, med utfordringer og tiltak. Seminaret samlet vel 50 deltakere, fra hele landet, som også fikk med seg et meget vellykket sosialt program, med bacalaokveld i Møllargården i Bjugn og besøk på Kjeungskjær fyr.

Landsmøte 5. september og styrets virksomhet

Landsmøtet for NFHF i 2009 ble arrangert i forbindelse med det nasjonale fyrhistoriske seminaret på Brekstad. Om lag 25 representanter for ca. 20 fyr/fyrforeninger, fra hele landet, deltok. Styret fikk støtte for fremlagte årsrapporter, regnskap, årsplaner og budsjett.

En sentral sak for foreningens styre i 2009 har vært arbeidet for offentlig grunnstøtte, og med det finansiering og opprettelse av et fast sekretariat for foreningen. Som en følge av allmennhetens interesse for fyr og fyrhistorie, og de frivillige kreftenes betydelige innsats for vern og ny bruk av fyrene, har arbeidsoppgavene innenfor styret øket betraktelig. Styret ser det som sin fremste oppgave å styrke det frivillige arbeidet som skjer rundt fyrene, gjennom informasjon, overordnet prosjektarbeid og andre tiltak, overfor så vel forvaltningsapparatet som frivillige krefter og besøkende på fyr.

Det er styrets syn at arbeidet med å ta vare på fyrene som en viktig del av kulturarven bare kan lykkes gjennom tett og godt samarbeid mellom offentlige instanser og frivillig sektor. For NFHF vil imidlertid grunnstøtte til et sekretariat være helt avgjørende for at foreningen skal kunne yte den støtten til fyrforeninger og fyrforvaltere som den økte virksomheten rundt fyrene tilsier. Styret har søkt Kyst- og Fiskeridepartementet om grunnstøtte over statsbudsjettet fra 2010, til oppretting og drift av et sekretariat (50 % stilling + kontorhold). Til sammenligning kan nevnes at så vel Forbundet Kysten som Norsk Forening for Fartøyvern mottar grunnstøtte fra Miljøverndepartementet til sekretariater for sitt frivillige arbeid. Styret i NFHF mener at det er naturlig at søknaden fra foreningen stiles til det fagdepartementet som i betydelig grad er avhengig av eller har fordeler av frivillige krefters innsats for å kunne ivareta departementets ansvar for lovpålagt vedlikehold av fyrstasjonene, som statens eiendom.

Norges Kulturvernforbund flyttet høsten 2009 inn i nye lokaler i Oslo. Lokalene er planlagt for, og gir rom for, medlemsorganisasjoner som ønsker å etablere sine sekretariat innenfor et tett faglig felleskap, med tilgang til felles møterom og annen delt infrastruktur, for effektivisering og ressurs sparing. NFHF har meldt interesse for, og er blitt lovet, plass innenfor dette fellesskapet, men er altså helt avhengig av grunnstøtte for å kunne etablere sitt sekretariat.

Oppgradering av nettsidene fyr.no

Norsk Fyrhistorisk Forening mottok sommeren 2009 en støtte fra Kyst- og Fiskeridepartementet. Støtten var øremerket arbeidet med videre utvikling av foreningens nettsider, til fremme av foreningens arbeid for vern og ny bruk av fyrene. Foreningens nettside ble i 2004 kåret som beste medlemsside blant medlemsidene i Norges Kulturvernforbund, og foreningen ble tildelt utmerkelsen Hedersmusen. Det har imidlertid skjedd en rivende utvikling så vel innenfor det fyrhistoriske arbeidet som innenfor nettsideteknologi. Styret i foreningen ønsker å gjøre nettsidene til landets beste ikke-kommersielle informasjonssider for alle norske fyr, og til et tjenlig verktøy for dette målet. Utviklingsarbeidet tok til etter landsmøtet høsten 2009. Oppdraget med teknisk og grafisk utforming av sidene ble tildelt et profesjonelt nettsidefirma. Firmaet samarbeider nært med styret i NFHF om oppbygging, utforming og innlegging av materiale på sidene. De nye nettsidene skal etter planen åpnes 1. februar 2010.

HKH Kronprins Haakon æresmedlem i Norsk Fyrhistorisk Forening

I brev av 27. oktober 2009 underrettet Fylkesmann i Møre og Romsdal Lodve Solholm om at HKH Kronprins Haakon med glede hadde akseptert æresmedlemskap i Norsk Fyrhistorisk Forening.

Foranledningen til æresmedlemskapet var kronprinsens ønske om å få se ny bruk av norske fyr. Som en følge av dette inviterte Kystverket kronprinsen til besøk på to fyr i Midt-Norge, Haugjegla og Kjeungskjær. Besøket fant sted onsdag 28. mai 2008. Representanter for styret i Norsk Fyrhistorisk Forening var til stede ved besøket på Haugjegla, og overrakte kronprinsen et sett av

foreningens årbøker, samt håndboka *Finn et fyr*. Styrerepresentantene benyttet samtidig anledningen til å tilby kronprinsen æresmedlemskap i NFHF, som takk for den interessen han hadde vist for det frivillige arbeidet som legges ned i forvaltning og ny bruk av fyrene. Tilbudet ble bekreftet skriftlig høsten 2009, med anbefaling fra Kystverket Midt-Norge. Informasjonen om kronprinsens aksept kom 27. oktober.

I sin åpningstale til Topplederkonferansen for Frivillighet Norge 11. januar 2010 nevnte kronprinsen spesielt - som første eksempel - sitt møte med frivillige krefter på Haugjegla fyr i Møre og Romsdal våren 2008. Vi er svært glad for at den store frivillige innsatsen fra fyrforvaltere, foreninger og enkeltpersoner ble trukket særlig frem ved dette nasjonale arrangementet. Vi ønsker å tro at dette er et bevis på at det arbeidet som frivillige krefter gjør for fyrene som del av den nasjonale kulturarven, blir lagt merke til, og vil bli verdsatt også for fremtiden.

Planer for prosjekt etter Kulturminneåret

Det foreligger planer for utvikling av flere fyrløyper. Målet bør være – gjennom ferdseien mot fyrene – å bidra til allmennhetens kunnskap om, blikk på og forståelse for historien til alle norske fyrstasjoner – det være seg fyr med ny bruk eller en rest av en grunnmur i graset på en holme i havgapet. Styret disponerer prosjektmidler som kan deles ut til medlemmer som ønsker å arbeide med lokale løypeprosjekt. Denne muligheten vil bli lansert overfor medlemmene i løpet av 2010. Informasjon om prosjektstøtte vil bli gitt sammen med tilbud om informasjon og veiledning fra styret, på grunnlag av erfaringer med de allerede etablerte fyrløypene.